

DUBRAVKA
UGREŠIĆ

Ministerul
durerii

Traducere din limba croată
și note de Octavia Nedelcu

POLIROM
2023

Cuprins

Nota autoarei	5
Capitolul unu	9
Capitolul doi	117
Capitolul trei	147
Capitolul patru	251
Capitolul cinci	271
Epilog	303

4

Am plecat de la tribunal ca de la o înmormântare la care nu era prea clar cine fusese îngropat.

— Unde mergem?

— Acasă. La Amsterdam... am răspuns eu.

Am urcat în tramvai și ne-am așezat. Vizita la tribunal fusese dezamăgitoare. Veniserăm pentru un verdict imediat împotriva tatălui lui Uroș și ne întorceam cu mâna goală...

— Evident că n-a fost procesul de la Nürnberg... a spus Igor, ghicindu-mi gândurile.

— Nu.

— Și nici procesul lui Eichmann la Ierusalim...

— Încetează odată! m-am răstit eu cu răutate.

— Acum ce s-a mai întâmplat?! De ce v-ați supărat?

— Pentru că nu e în regulă să iei peste picior o instituție juridică!

— Vaaai! Ce tare e asta! Instituție juridică... Dumneavoastră, tovarășa, sunteți o romantică.

— Iar dumneata, un cinic! Într-un loc unde o asemenea atitudine e deplasată.

— OK. Nu e nevoie să faceți atâta caz...

— Aici sunt oameni care ne strâng nouă rahatul! Pentru că noi nu simțim nevoia s-o facem de unii singuri! Pentru că nouă nici măcar nu ne pute! E adevărat că nu e ca într-un film american.

Și eu, ca și dumneata, am sperat să-l vedem spânzurat pe tatăl lui Uroš...

— Poate chiar o să-i dea drumul.. a spus el.

— Dacă reușesc să condamn măcar unul singur dintre ei și tot e ceva...

— Și toată punerea asta în scenă exorbitant de scumpă pentru un singur criminal!?

— Asta nu e treaba dumitale! Nu ți-a băgat nimeni mâna în buzunar după bani, nu-i așa?!

— Vai, ce zarvă faceți! Nu sunt nici Karadžić și nici Mladić! s-a răstit Igor.

— Oamenii ăștia de la tribunal fac ceva folositor, iar noi stăm și chibițăm și ne hlizim ca proștii! Noi doi n-am avut nici măcar răbdare să stăm mai mult de trei ore! i-am spus eu, furioasă.

— Doar Tribunalul de la Haga nu e biserică!

— N-ar fi fost rău să fie biserică! Să stăm acolo cu toții să ne ispășim păcatele! am zis eu.

— Eu stăteam acolo cuminte, *mind you...*

M-am înroșit. Avea dreptate. În momentul acela îmi venea să-l plesnesc. El mă privea pătrunzător, de parcă mi-ar fi citit gândurile. Lumea din tramvai se uita la noi. Apoi tramvaiul s-a oprit și Igor m-a tras de mână...

— Să coborâm!

— De ce am coborât?! m-am revoltat eu.

— Mai întâi pentru că ați început să vorbiți atât de tare în tramvai încât m-am simțit extrem de penibil! Și în al doilea rând pentru că vreau s-o cunoașteți pe iubita mea...

— Ai o iubită la Haga?! am întrebat eu ca o studentă începătoare la cursul de învățare a limbii croate pentru străini.

— Da, de ce vă mirați? E ca și când v-aș fi spus că am o iubită la Bjelovar... a spus el.

M-am străduit să trag aer în piept. Atacul brusc și neputincios de furie mi-a rămas ca un nod în gât.

— Ia nu mai jucați atâta teatru! m-a apostrofat el în glumă.

Am scuipat nodul imaginar din gât și am tras adânc aer în piept.

Igor și cu mine ne aflam în fața muzeului Mauritshuis.

— Iar mă duci la muzeu!?

— Aici lucrează iubita mea... – a spus el.

Am urcat pe niște trepte de lemn acoperite cu un covor gros și roșu. Când am ajuns la etajul întâi, Igor a luat-o la stânga. În prima sală, pe perete, imediat lângă intrare, atârna celebrul tablou al lui Veermer *Fata cu cercel de perlă*.

— Asta e, deci, iubita dumitale?!

— *Yes, this is my chick!*

Văzusem tabloul, mai fusesem la muzeul Mauritshuis, dar am trecut sub tăcere lucrul acesta. Stăteam în fața tabloului care-mi tăia răsufarea. Originalul părea o copie palidă a nenumăratelor sale reproduceri. Când l-am văzut pentru prima oară, m-a mirat faptul că nuanța de albastru a turbanului fetei și auriul rochiei sunt mai deschise, mult mai deschise decât în reproduceri.

— Semănați puțin cu ea... a spus el cu precauție.

— Nu mai sunt supărată. Oricum ai luat zece. Nu e nevoie să mă perii.

— Parcă ați fi sora ei mai mare, pe cuvânt de onoare! Amândouă aveți ceva în expresia feței, ceva din *human fish!*

— Vorbești prostii! Măcar l-ai văzut vreodată?

— Nu. Doar în poze... a recunoscut el.

— Eu l-am văzut. Pe vremea mea toate școlile generale din Iugoslavia organizau o excursie de o zi ca să vizităm peștera Postojna.

— Și? Cum arată?

— Ca o creatură care trăiește în grotă. Și e unicat. Nu există alte exemplare.

— Asta zic și eu descriere detaliată! a spus el ironic.

— *Proteus anguinus*, sau omul alb, deci. Are o lungime de douăzeci-douăzeci și cinci de centimetri. E un fel de mutant printre amfibii, un caz unic de metamorfoză nereușită. Respiră, în general, prin branhiile, dar și prin dermă. Are și niște plămâni incipienți. E orb. Are mâini și picioare, dar sunt încă neformate. În loc de picioare are niște cioturi, iar la mâini câte trei degete. Se zice că poate supraviețui fără mâncare câțiva ani buni. Viața lui e neobișnuit de lungă, poate atinge și o sută de ani. E lipsit de pigment, pielea lui e lăptoasă, aproape transparentă. Îi poți vedea micile branhiile exterioare vascularizate, vinișoare subțiri care îi străbat corpul firav și inimioara. Pe scurt, un fel de mutant ratat, ceva între șopârlă, pește și embrion uman. *Human fish* a fost miracolul nostru iugoslav. Pe el ar fi trebuit să-l avem pe drapelul național și nu steaua roșie. El este E.T. -ul nostru.

— *This is impressive, Teach!*

— Mai e ceva... Cred că *human fish* se reproduce în stadiul de larvă, dar nu sunt foarte sigură.

— De unde știți toate astea?

— Habar n-am. Și încă un detaliu...

— Ce?

— *Human fish* e canibal. Dintr-un motiv oarecare, își devorează copiii.

— Vai de mine! a făcut Igor, deși era evident că acest detaliu nu-l tulbura prea mult.

Era cu gândurile în altă parte...

— Și totuși am avut dreptate! a spus el.

— În ce privință?

— Iubita mea a ieșit din bezna peșterii ca un exemplar unic și endemic.

— *Tell me more about it...*

— Cel mai mult îmi place nuanța tenului ei. Culoarea stalactitelor...

— Sau a stalagmitelor ?

— Vă bateți joc de mine !

— Nu, îmi place modul cum o descrii. Continuă...

— Am sentimentul că pielea ei e uscată și umedă în același timp. Îmi place acea expresie de docilitate și neputință blândă. Apoi gura întredeschisă și uscată, pielița lucioasă de pe buze și stropii de salivă în colțul buzelor. Privirea puțin umedă de lacrimi... Apoi acea dualitate fermecătoare din privire, absența și prezența continuă. Uitați-vă cum ochii ei ne urmăresc tot timpul... Apoi gulerul acela alb care înconjoară tandru gâtul ei delicat... Și căpșorul gata să alunece în palmele calde și protectoare ale cuiva... Sau sub ghilotină... Într-adevăr, e ceva neterminat, ca un *human fish*. Ați remarcat că n-are sprâncene ? Iubita mea este o larvă frumoasă care așteaptă să se metamorfozeze !

Igor s-a oprit în spatele meu, m-a cuprins de umeri și m-a apropiat puțin de tablou.

— Iar acum uitați-vă cu atenție la cerceul din ureche, a spus el.

— Mă uit...

— Și ce vedeți ?

— Nimic. O perlă.

În geamul tabloului am surprins reflexia siluetelor noastre. Mâna lui Igor era pe umărul meu.

— Uitați-vă mai bine...

— Nu văd nimic.

— Așa mă gândeam și eu. Așteptați o clipă, am o lupă...

— Ai o lupă ? !

- Din întâmplare o am în buzunar.
- Și ce mai ai din întâmplare în buzunar?
- *That's not your bussines!* Uitați-vă prin lupă...
- Văd o perlă...
- Iar în perlă?
- O imagine reflectată.
- Chiar că sunteți oarbă! Uitați-vă mai bine.
- Nu știu, conform simbolisticii din artele plastice, în perlă se poate reflecta moartea.
- Habar n-aveți! În perlă este reflectat chipul lui Vermeer! a declarat el pe un ton oficial.
- De unde ai scos-o pe asta?
- Tot nu vedeți?
- Nu. Recunoaște că ai inventat pe loc chestia asta.
- Dar nu e fantastic?
- Chiar și presupunând că ar fi așa, ar putea fi pur și simplu o convenție artistică a acelor vremuri...
- El, creatorul, se reflectă într-o perlă mică din urechea ei!
- Unii afirmă că fata din tablou ar fi Maria, fiica lui Vermeer. În acest caz ar fi prima mostră simbolică de ADN.
- Atunci e cu atât mai fantastic! Cum s-a infiltrat bătrânul în ea. Ca un piercing!
- Alții afirmă că nu e vorba de portretul unei anumite persoane, ci de un studiu de caracter. Asemenea portrete cu turban există și la Rembrandt. Chiar în acest muzeu...
- Primii au dreptate.
- Dacă e așa, iubita dumitale își poartă în ureche tatăl.
- Dar dumneavoastră pe cine purtați în ureche? a întrebat el brusc.
- Nu știu. Nici iubita dumitale nu știe că-l poartă în cercel pe creatorul și tatăl ei ipotetic.